

”VENAA, PAKKO LAITTAAN TÄÄ RAKKAUSHOMMA HETKEKS
MUTELLE” - MIESKUVA LAURI HAAVIN ALBUMISSA *AINO*

Aliisa Rajala

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuus

Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Aliisa Rajala	
Työn nimi Vena, pakko laittaa tää rakkaushomma hetkeks mutelle- Mieskuva Lauri Haavin albumissa <i>Aino</i>	
Oppiaine Kirjallisuus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2023	Sivumäärä 27
Tiivistelmä <p>Tässä tutkielmassa tarkastelen Lauri Haavin <i>Aino</i> (2023) -albumia ja sen tuottamaa mieskuvaa eli maskuliinisuuden representaatiota. Lauri Haav on jyvaskyläläinen rap-artisti, jonka läpimurto voidaan nähdä tapahtuneen vuonna 2023.</p> <p>Tutkielmani teoria pohjautuu pääosin kriittiseen miestutkimukseen, sukupuolentutkimukseen ja hiphop-tutkimukseen. Merkittävimpinä käsitteinä toimivat representaatio, maskuliinisuus, sukupuoli ja hiphop. Analysoinnin metodina käytin lähiluvun tekstianalyysia, jonka avulla rajasin aineiston neljä kappaletta albumin kahdestatoista kappaleesta. Tulkitseen analyysin kokonaisuudesta löydettyjä merkityksiä suhteessa tutkittuun tietoon.</p> <p>Analyysini osoittaa, että albumissa tuotetaan osin ristiriitaisia ja poikkeavia maskuliinisuuden representaatioita, verrattuna länsimaiseen tyypilliseen miesideaaliin. Hegemoninen maskuliinisuus osin toistuu varsinkin rapin tematiikkaan liittyen, mutta myös rikkoutuu merkittäväällä tavalla lyriikoita tarkasteltaessa. Albumin mieskuva on varsinkin rap-kulttuurissa poikkeava ja kuvailee erityisellä tavalla maskuliinista herkkyyttä.</p>	
Asiasanat Rap-lyriikka, hiphop, maskuliinisuus, representaatio	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	3
	2.1 Sukupuoli	6
	2.2 Representaatio	7
3	HIPHOP	9
	3.1 Hiphop-tutkimus	10
	3.2 Maskuliinisuus ja hiphop.....	11
4	MIESKUVA LAURI HAAVIN ALBUMISSA <i>AINO</i>	13
	4.1 Aino.....	14
	4.2 Onks mitään parempaa	16
	4.3 Yks pullo.....	18
	4.4 Rakkauteen.....	20
5	PÄÄTÄNTÖ	22
	LÄHTEET	24

1 JOHDANTO

Lauri Haav, oikealta nimeltään Lauri Haavisto, on Jyväskylästä kotoisin oleva artisti, joka tunnetaan monipuolisesta genrerajoja ylittävästä musiikistaan. Vaikka Haav yhdisteleekin luontevasti eri genrejä, tunnetaan hänet kuitenkin parhaiten rap-artistina. Lauri Haav erottuu rap-musiikin kentällä edukseen. Ylen *Mist sä tuut?* –sarjan (2021) Jyväskylän hiphop-kulttuuria käsittelevässä jaksossa rap-artisti Soul Valpio kuvailee Lauri Haavia seuraavasti: ”joku nuori mies uskaltaa olla samaan aikaan maskuliininen, mut myös herkkä”. Tammikuussa 2023 Lauri Haav kertoi Iltalehden haastattelussa olevansa tyytymätön sen hetkiseen uraansa. Hän kertoi myös, että tekee lopullisen läpimurtonsa vuonna 2023. (Valavaara 2023). Joulukuussa 2023 Lauri Haav pokkasi neljä Emma-ehdokkuutta, esiintyi kahdesti loppuunmyydyllä haaveilemallaan Tavastialla, ja kertoo vihdoinkin päässeensä eroon tulokkaan leimasta. (Harju 2023).

Kandidaatintutkielmani tarkastelee Lauri Haavin vuonna 2023 ilmestyneen *Aino*-albumin mieskuvaa. Oletan aiemmin artistista ja hänen tuotannostaan saamani kokonaiskuvan ja esimerkiksi Valpion (Yle 2021) esittämän kuvailun perusteella, että albumissa esiintyvä maskuliinisuus on ristiriitainen tai poikkeava perinteiseen länsimaiseen maskuliinisuuteen verrattuna. Aihe on varsin ajankohtainen, kun otetaan huomioon Lauri Haavin menestyksekkäs läpimurtovuosi sekä niin median kuin akateemisen tutkimuksenkin mielenkiinto miehiä ja maskuliinisuuksia kohtaan (esim. Jokinen 2003, 238). Lauri Haavin tuotannosta ei ole tehty vielä muita tutkimuksia, joten senkin kannalta tutkimusaihe ja varsin tuore aineisto ovat erityisen mielenkiintoisia.

Tutkielmani analyysin metodina hyödynnetään lähiluvun tekstianalyysia, joka voidaan herkästi yhdistää monenlaiseen huolelliseen tekstin tulkintaan. Varsinaista ohjenuoraa lähiluvun käytölle ei ole, mutta tiettyjä asioita sen käytössä on syytä ottaa huomioon. (Pöysä 2010, 331.)

Lähilukemiseen liittyy olennaisesti lukemisen toisto. Lukeminen tapahtuu eri kerroilla eri tavoin. Tekstiä voidaan lukea esimerkiksi ensimmäisellä kerralla melko pintapuolisesti ja nopeasti, mutta lukemisen toistuessa suhtautuminen tekstiin ja sen sisältöön muuttuu. Yleensä ensimmäiseen lukukertaan vaikuttaa myös ennako-odotukset. Lähilukuun liittyy usein alkuvaiheen muistiinpanot, jotka lopulta hioutuvat sanallisesti tulkitseviksi. (Pöysä 2010, 338–339.) Useampi kuin yksi teksti tarjoaa lähiluennalle mahdollisuuden tekstien väliseen vertailuun. Vertailevan kehyksen kautta luettaessa tekstien erityispiirteet nousevat paremmin esiin, kuin luettaessa niitä erikseen. (Pöysä 2010, 341.) Lähiluennan tulee olla valikoivaa, eli huomio tulee kohdistaa tekstin olennaisiin piirteisiin, kuitenkin kokonaisuus huomioon ottaen (Pöysä 2010, 342).

Lähiluku tutkielmassani keskittyy löytämään maskuliinisuuden representaatioita, joita voidaan vertailla länsimaisessa kulttuurissa vallitsevaan käsitykseen miehiin liittyvistä sukupuolinormeista. Aluksi luen albumin kaikki lyriikat läpi, jotta saan tarvittavan kokonaiskuvan ja pystyn rajaamaan aineistostani ne lyriikat, joiden koen vastaavan parhaiten tutkimuskysymyksiini. Rajattuani aineiston, pystyn keskittymään lyriikoiden tarkempaan analyysiin ottaen huomioon kokonaisrakenteen lisäksi myös sanaston, säkeet ja säkeistöt. Analyysini rakentuu lyriikoiden kokonaisrakenteista löytyvistä merkityksistä, jota lopuksi tulkitaan suhteessa tutkittuun tietoon. Lopuksi muodostuu kokonaiskuva siitä, millainen mieskuva albumissa luodaan. Oleellista analyysissäni on huomata se, että lukijan rooli vaikuttaa merkittävästi siihen, millainen tulkinnasta muodostuu. Analyysissäni keskeistä on myös se, että aineistoni on musiikkilyriikkaa, eikä runoutta. Analyysini pohjautuu rajattuun tekstiaineistoon, jota kuitenkin osin peilaan myös puhujana toimivan Lauri Haavin elämään.

Tutkielmani tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen mieskuva albumissa luodaan?
2. Miten maskuliinisuuden representaatiot rikkovat tai toistavat hegemonista maskuliinisuutta?

2 TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tutkielmani taustalla keskeisimpänä vaikuttavana teoriana toimii kriittinen miestutkimus, joka yhdistyy sukupuolen- ja seksuaalisuudentutkimukseen ja on saanut vaikutteita myös esimerkiksi homotutkimuksesta (Jokinen 2012, 137). Aiempi miehiä käsittelevä tutkimus on edustanut miehen sijasta suoraviivaisesti ihmistä. Miehen sukupuoli tuottaessa erikseen esiin tutkimuksessa, on yleensä ollut viittaus siitä, että tutkitaan toiseutettua miesryhmää, joka erottuu valtaryhmästä. Miesten kokemusta elämästä miehinä ei ole aiemmin nähty mielenkiintoisena. (Jokinen 1999, 16.) Naistutkimuksen tuottaessa kysymyksiä naiselle ja feminiinisyydelle, miestutkimus tekee saman miehelle ja maskuliinisyydelle. Miestutkimus ei kuitenkaan yritä korvata naistutkimusta, vaan tuo nimenomaan oman lisänsä ja näkökulmansa sukupuolentutkimuksen ja feministisen tutkimuksen kentälle. (Jokinen 1999, 22.)

Miestutkimus on Suomessa saanut alkunsa 1980-luvulla sosiaalitieteellisten tutkimusten kautta, kun on tutkittu ilmiöitä, joiden toimijoina on ollut lähinnä miehiä (Jokinen 1999, 23). Miesliikkeiden- ja tutkimuksen lähtökohdista voidaan pitää etuoikeuksien kannattamattomuutta, joka juontaa naisliikkeiden lähtökohdistista; poliittisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta sorrosta, sukupuolijärjestelmän muuttumisesta sekä miehistä, jotka ovat vapaaehtoisesti luopuneet tietyistä etuoikeuksistaan, eivätkä ole esimerkiksi syrjäytyneet tämän myötä. (Jokinen 1999, 16–20.) Jokisen (1999, 18) mukaan on vaikeaa, mutta myös kannattavaa olla mies. Miehillä on tilastollisesti enemmän ongelmia, mutta myös naisia enemmän valtaa ja omaisuutta.

Nykypäivän miestutkimus pyrkiikin tutkimaan miestä, jolla on sukupuoli ja jonka sukupuoli vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa, identiteettiinsä ja asemaansa niin positiivisesti kuin

negatiivisestikin. Yhtenä merkittävimpänä kysymyksenä miestutkimukselle onkin esimerkiksi se, miten mies rakentaa tai tuottaa sukupuoltaan. (Jokinen 1999, 16.) Tämä kysymys on relevantti myös tämän tutkielman yhteydessä. Kriittisen miestutkimuksen yhtenä tavoitteena voidaan nähdä pyrkimys rakentaa uudenlaisia maskuliinisuuksia. Vallitsevien maskuliinisuuksien purkamiseksi on tärkeää tehdä ne näkyväksi ja puhua miehistä uudella tavalla. (Jokinen 2003, 239.)

Miestutkimuksia on monenlaisia, ja niiden ensisijaiset tutkimukselle relevantit kiinnostuksenkohteet vaihtelevat. Kriittinen miestutkimus liittyy feminismiin ja sille olennaista on feminististen sukupuolen teorioiden käyttö, joiden avulla tarkastellaan miehiä ja maskuliinisuuksia. Tutkimukselle keskeistä on esimerkiksi valtasuhteiden huomiointi sekä sukupuolten välinen tasa-arvo. Myös postkoloniaalinen tutkimus on vaikuttanut kriittiseen miestutkimukseen ja tämän myötä tutkimuksissa hyödynnetään enemmän muitakin kategorioita kuin vain sukupuoli. Erilaisiksi kategorioiksi luokitellaan esimerkiksi seksuaaliset ja luokkaperustaiset erot. (Jokinen 2012, 137.) Tälle tutkimukselle olennaista on feministisestä tutkimuspohjasta ammentava huomio siitä, miten taiteen representaatiot voivat muokata vastaanottajien käsitystä sukupuolista. Esimerkiksi se, miten mies esitetään kirjallisuudessa tai tässä tutkielmassa lyriikoissa, tuottavat kuvaa siitä, miten tässä ajassa ja paikassa miehestä ajatellaan ja millaisia miehiä on. (Jokinen 1999, 26.)

Homotutkimuksesta esimerkiksi homo-heterodikotomia toimii maskuliinisuuden arvottamisessa keskeisesti. Kieltäytyminen erityisesti miesten välisestä kilpailusta, voiman puute sekä tunteiden näyttäminen ja läheisyyden kaipuu voidaan nähdä ei-heteromiesmäisenä. Tämänkaltaiset piirteet voidaan yhdistää herkästi homouteen tai naismaisuuteen. Homotutkimus onkin auttanut miestutkimusta näkemään muun muassa miesten välisen hierarkian muodostumista. (Jokinen 1999, 22.)

Miestutkimuksen tärkeimpiä käsitteitä ovat mies ja maskuliinisuus. Maskuliinisuuden merkitys ja käyttötavat vaihtelevat niin arkisessa kuin tieteellisessäkin kielessä. Arkikielessä maskuliinisuudella voidaan tarkoittaa miehisinä pidettyjä asioita ja ilmiöitä. Tieteellisessä kielessä maskuliinisuutta voidaan määritellä monin eri tavoin. Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisinä ominaisuuksina pidetään esimerkiksi kilpailullisuutta, fyysistä voimaa, suoriutumista ja rationaalisuutta. Sen sijaan feminiinisinä piirteinä pidetään emotionaalisuutta,

empaattisuutta ja yhteisöllisyyttä. Feminiinisyyttä ja maskuliinisuutta pidetään toistensa vastakohtina, joka usein näkyy niin, ettei maskuliinisuuteen saa sekoittaa mitään feminiinisyydestä. Valtaosa ihmisistä jää kuitenkin näiden ääripäiden väliin, jolloin ei edes oleteta, että kaikki miehet olisivat puhtaasti maskuliinisia ilman mitään viitteitä feminiinisyydestä. Kulttuuristen ja sosiaalisten odotusten mukaan määritetty kuitenkin se, että ollakseen niin sanotusti tarpeeksi mies, tulee miehessä olla enemmän maskuliinisuutta kuin feminiinisyyttä. (Jokinen 2003, 8–9.) On myös hyvä huomioida, että feminiinisyyden ja maskuliinisuus ovat ihmisten tuottamia merkitysrakenteita, eivät niin sanottuja luonnonlakeja. (Jokinen 2012, 129.)

Maskuliinisuus tietyssä kulttuurissa osoittaa sen mitä pidetään miehisenä. Sen lisäksi kulttuuri määrittää myös sitä, mitä miesten oletetaan tuntevan, tekevän ja olevan. Maskuliinisuus eri kulttuureissa sisältää erilaiset psyykkiset, sosiaaliset ja fyysiset ihanteet miehisyydelle. Ideaali on suorastaan pakottava, jolloin pojat ja miehet pyrkivät sitä kohti. Arvostus miestä kohtaan määräytyy sen mukaan, kuinka hyvin hän täyttää maskuliinisuuden määreet. (Jokinen 2003, 10.) Quaylen ym. (2017) tekemässä tutkimuksessa tutkittiin naisten miesideaaleja erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa. Tutkimuksessa naisia pyydettiin arvioimaan eri adjektiivien miehisyttä, ja sitä kautta identifioimaan maskuliinisuuteen määriteltyjä ihanteita. Tutkimuksessa osoitettiin, että naiset yhä jossain määrin kannattavat patriarkaalista maskuliinisuusideaalia esimerkiksi parisuhde- ja perhekontekstissa (Quayle ym. 2017, 61). Tämä tukee myös Jokisen (2012, 132) ajatusta siitä, että osa naisista tukee hegemonista maskuliinisuutta, vaikka se ei olisikaan kannattavaa.

Maskuliinisuuden tutkimuksessa käytetään käsitettä hegemoninen maskuliinisuus, jossa hegemonia viittaa miesten ylivaltaan. Hegemoninen maskuliinisuus on konfiguraatio, joka koostuu erilaisista vallan ja hegemonian konstruoimista maskuliinisuuksista (Jokinen 2003, 15.) Konfiguraatio viittaa erilaisiin toisiinsa kietoutuneisiin asioihin, jotka muodostavat tietynlaisen koherentin rakenteen sijasta ennemminkin eräänlaisen alueen. Maskuliinisuuden konfiguraatio pitää sisällään muun muassa paikat sosiaalisten sukupuolten suhteissa, niihin liittyviä käytäntöjä ja lopulta näiden käytäntöjen vaikutukset laajemmin kulttuuriin. (Jokinen 2003, 14.) Kaiken kaikkiaan se viittaa siihen ideologiaan, joka normalisoi miesten valtaa (Jokinen 2012, 132). Hegemoniseen maskuliinisuuteen liitetään tyypillisesti heteroseksuaalisuus, urheilullisuus ja fyysisuus, hallitsevuus sekä tunteiden kontrollointi. Se perustuu hierarkkiseen

erotteluun samanaikaisesti maskuliinisen ja feminiinisen sekä hegemonisen maskuliinisuuden ja muiden maskuliinisuuksien välillä. (Peltola 2020, 67.) Suurin osa miehistä osallistuu hegemonian tukemiseen, vaikka eivät itse kykenisikään täyttämään hegemonian vaatimuksia kuin osittain. Tämä johtuu siitä, että hegemonia vaikuttaa asioiden luonnolliselta tilalta. Hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyy myös sukupuoleen perustuvat oikeudet, kuten naisia parempi palkkataso, jonka vuoksi suurin osa miehistä tukee järjestelmää, osa tietoisesti osa tiedostamattaan. (Jokinen 2012, 132.)

2.1 Sukupuoli

Erityisesti feministisessä englanninkielisessä keskustelussa on 1960–70-luvuilla alettu käyttämään sukupuolesta myös *gender*-termiä pelkän *sex*-termin sijasta. Näiden termien avulla on saatu eroteltua toisistaan biologinen ja sosiaalinen sukupuoli. Suomen kielessä painotukset esimerkiksi sosiaalisesta sukupuolesta tulee mainita erikseen, sillä kielessämme on vain yksi sana, joka tarkoittaa sukupuolta. *Gender*-termi auttaa osaltaan myös sukupuolen ja seksuaalisuuden erottamista toisistaan, ottaen huomioon sen, että edellä mainitut käsitteet olisi hyvä pystyä myös erottamaan, vaikka ne monin tavoin ovatkin toisiinsa kietoutuneena. (Rossi 2012, 22.) Sukupuolia hahmotetaan usein vastakkainasettelun kautta. Länsimaisessa kulttuurissa erot sukupuolten välillä ovat ajoittain vahvistuneet ja ajoittain olleet häilyvämmät. (Rossi 2012, 24.) Tästä Rossi (2012, 25) käyttää esimerkkinä miesten feminisoitumista rokokoon aikakaudella 1700-luvulla ja 1970-luvun unisex-muotia.

Kriittisen miestutkimuksen määritelmän mukaan, miehellä viitataan henkilöön, joka identifioituu sosiaalisesti ja kulttuurisesti kyseiseen sukupuolikategoriaan. Jokisen (2012, 128) mukaan useimmilla mieheksi itsensä määrittelevillä henkilöillä on myös tietynlainen fyysis-anatominen hahmo, niin sanottu miehen ruumis. Näin ei kuitenkaan ole kaikilla. Miehyyttä määrittelee ja miehen kategoriaa tuottavat maskuliinisiksi määritellyt ominaisuudet. Mitä enemmän maskuliinisia piirteitä henkilö omaa, sitä miehiseemmäksi hänet määritellään.

Butlerin (2006, 25) tunnetuksi tekemän performatiivisuuden teoretisoinnin mukaan sukupuolta tehdään toistamalla kulttuurisesti sukupuolittuneita tekoja, eli esimerkiksi miehisiä puhetapoja ja eleitä. Performatiivisuudella viitataan sukupuoliesitysten toiston olennaisuuteen, kuitenkin

unohtamatta muutoksen mahdollisuutta toisintekemiseen liittyen. Toisintekemällä sukupuoliittuneet teot muuttavat lopulta sukupuolirooleja ja niihin liitettyjä ominaisuuksia. (Rossi 2012, 26–27.) Mies-nais-vastakkainasettelusta on kyetty pääsemään eroon tunnistamalla ja tunnustamalla nais- ja miessubjektien monimuotoisuus. (Rossi 2012, 31). Biologista sukupuolta voidaan käyttää ikään kuin perustana sosiaaliselle sukupuolelle (Rossi 2012, 27), mutta näin ei kuitenkaan aina ole.

2.2 Representaatio

Hallin mukaan (1997, 16) representaation voidaan lyhyesti selittää olevan merkityksen luomista esimerkiksi kuvailun tai esittämisen kautta. Yksinkertaistettuna representaatiolla tarkoitetaan uudelleen esittämistä. Sen voi ajatella eräänlaisena tapahtumana, jossa esimerkiksi ihmisiin tai objekteihin yhdistetään tietynlaisia merkityksiä. Representaatio voi olla niin esittävä, tuottava kuin edustavakin. Ajatus onkin, että representaation esittäessä jotakin, se edustaa myös kokonaisuutta tai tiettyä kategoriaa. (Paasonen 2012, 39.) Myös kommunikointi muiden ihmisten kanssa onnistuu representaation avulla, sillä sen vuoksi ymmärrämme sanojen tarkoitukset. Jos esimerkiksi jollekin tietylle esineelle ei olisi luotu yhteistä merkitystä, emme tietäisi mistä puhuttaisiin, tai mitä esinettä tarkoitettaisiin. Samalla periaatteella toimii myös abstraktimmat käsitteet kuten ystävyys tai rakkaus. Niillekin on luotu tietyt merkitykset, jotka valtaosa ihmisistä kykenee tunnistamaan. (Hall 1997, 17.) Tärkeää on huomioida se, että kaikki ihmiset eivät kuitenkaan näe kaikkia asioita samoin kuin toiset, vaikka suurin osa asioista tunnistettaisiinkin samoin merkityksin.

Toisenlaisena esimerkkinä representaatiosta voidaan nähdä esimerkiksi suomalaiset urheilijat, artistit tai näyttelijät, jotka voivat yksittäisinä henkilöinä edustaa koko Suomea. Yksittäinen ihminen voi edustaa laajemmassa mittakaavassa koko kansaa ja sille omaksuttua identiteettiä. Representaatiot eivät pelkästään heijasta yhteiskunnallisia arvoja, vaan omalta osaltaan myös muokkaavat niitä ja rakentavat kehyksiä todellisuuden erilaiselle ymmärtämiselle. Representaatiot voivatkin tuottaa ja uusintaa ymmärryksiä esimerkiksi sukupuolesta, johon tämä tutkimus suurelta osin perustuukin.

Sukupuolen representaatio kulttuureissa määrittää sen, millainen esimerkiksi miehen tulisi olla. Se, miten ihmisiä esitetään kulttuureissa, vaikuttaa olennaisesti tapoihimme suhtautua niihin. Tavat, joilla ihmisryhmiin suhtaudutaan taas vaikuttaa siihen, millaisia representaatioita niistä tuotetaan. Kaikki vaikuttaa kaikkeen; se, millaista sisältöä esimerkiksi media tuottaa, vaikuttaa siihen, millaisena näemme itsemme ja millaisena meidät nähdään. (Paasonen 2012, 45–46.)

Tärkeää on huomioida myös se, että tietyt normit vaikuttavat representaatioiden tuottamiseen. Tällöin representaatioiden vastaanottajat tulkitsevat niitä suhteessa omiin arvoihinsa ja kulttuurisiin normeihin. Tästä voidaan käyttää myös käsitettä representaatiojärjestelmä, jossa on kyse pitkään kasautuneesta kokonaisuudesta, johon kuuluvat esimerkiksi erilaiset kuvat, tekstit, oletukset ja yhteydet. Representaatiojärjestelmään perustuen asiat ja ilmiöt, jotka ovat vieraita tai rikkovat normeja ja arvoja, voivat olla haastavia representaatioiden vastaanottajille. (Paasonen 2012, 41–42.)

3 HIPHOP

Hiphop-kulttuurin historia ulottuu 1970-luvun New Yorkin lähiöihin, joista afrikkalais- ja latinalaisamerikkalaisten sekä karibialaistaustaisten asukkaiden toimesta syntyi uusi tanssi- ja musiikkityyli, joka levisi koko Yhdysvaltoihin vuosikymmenen lopulla (Sykäri ym. 2019, 7). Olennaista hiphop-kulttuurissa on huomata sen performatiivisuus ja vuorovaikutteisuus, sillä kulttuuri ilmenee niin musiikillisesti, kuvataiteellisesti, sanallisesti kuin kehollisen itseilmaisunkin kautta. (Sykäri ym. 2019, 12.) Rap- ja hiphop- käsitteitä voidaan käyttää myös synonyyminomaisesti, mutta tukeudun tässä tutkielmassa erotteluun (esim. Sykäri ym. 2019, 12), jossa hiphop toimii laajempänä käsitteenä kattaen alleen esimerkiksi tanssin (breakdance), rap-musiikin, graffitit sekä pukeutumisen ja hiphopiin liittyvän kielen.

Räppäämiseksi kutsutaan rap-musiikille ominaista verbaalisen esityksen muotoa, joka yhdistelee luontevasti puhetta ja laulua. Rap-artisti räppää sanallisen osuuden rytmisesti musiikin päälle. Rytmää luodaan riimeillä ja ne ovatkin merkittävä osa kirjoitettua rap-lyriikkaa ja sen poetiikkaa (Sykäri ym. 2019, 13). Rap-lyriikka pohjautuu usein henkilökohtaisiin ja omakohtaisiin kokemuksiin. Rap-lyriikan puhujana toimii artisti, joka yleensä identifioidaan ja identifioituu kertojaksi tai observoijaksi. (Rose 1994, 2.) Alkuperäiseen amerikkalaiseen rap-musiikkiin liittyy usein voimakasta yhteiskuntakritiikkiä (Rose 1994, 106). Muut keskeiset rap-musiikin aiheet liittyvät esimerkiksi jengitoimintaan, paikallisuuteen, ja kunnioitukseen. (Rose 1994, 2.) Rap-musiikin avulla on voitu ja voidaan käsitellä monenlaisia asioita, ja siten myös laajat tunneskaalat ovat esillä lyriikoissa. Rap-musiikkia voidaan pitää hyvin voimaannuttavana ja vertaistuellisena. (Rose 1994, 19.)

Hiphop on kulttuurisena ilmiönä vaikuttanut Suomessa 1980-luvulta lähtien. Erityisesti amerikkalainen *Beat Street* (1984) -elokuva toimi kimmokkeena kulttuurin leviämislle myös Suomessa. Suositummaksi musiikkigenreksi rap alkoi vakiintua vasta 2000-luvun vaihteessa, ja silloinkin oli erityisesti nuorison suosiossa. (Sykäri ym. 2019, 7–8.) Rap-musiikki kuitenkin kiinnostaa suomalaisia vuosi vuodelta enemmän. Musiikkipalvelu Spotifyn vuoden 2023 kuunnelluimpien artistien kärkikymmenikköön mahtui edellisvuoteen verrattuna yhä useampi kotimainen rap-artisti, ja esimerkiksi kuunnelluimman artistin paikkaa piti tänä vuonna rap-artisti ibe (Vanha-Majamaa 2023). Rap-musiikki on noussut marginaalisesta asemasta suhteellisen nopeasti valtavirtamusiikin loisteeseen erityisesti koko kansan hiphop-ilmiöiden, Cheekin ja JVG:n myötä. Aiemmin rap-musiikin oltua lähinnä nuorison suosiossa, on nykypäivänä sen kuuntelijoita yhä enemmän myös vanhempien ihmisten keskuudessa.

3.1 Hiphop-tutkimus

Samoihin aikoihin hiphop-kulttuurin kanssa muodostui myös hiphop-kulttuuria koskeva analyysi. Ensimmäiset tutkimukset käsittelivät etenkin afrikkalaisamerikkalaisen suullisen tradition ilmentymiä erilaisissa lyriikoissa. (Sykäri ym. 2019, 15.) Akateemisena tutkimusalana hiphop-tutkimus liittyy erityisesti Yhdysvalloissa 1960–1970-luvuilla syntyneeseen Black Studies-alaan, joka keskittyi afrikkalaisamerikkalaisen kulttuurin tutkimiseen. Hiphop-tutkimus tarkastelee kulttuurin ilmiöitä ja merkityksiä, ja onkin yhteiskunnallisesti vaikuttavaa tutkimusta. Nykypäivänä hiphop-kulttuurin tutkimus on varsin monitieteinen ja kansainvälinen tutkimusalue. Esimerkiksi feministinen hiphop-tutkimus on tutkinut muun muassa hiphop-kulttuuriin liittyvää epätasa-arvoa ja seksismiä. (Sykäri ym. 2019, 16–17.) Hiphopia tutkittaessa on tärkeää huomata sen yhteydet niin globaaleihin virtauksiin, Yhdysvaltoihin kuin paikallisuuteenkin. Paikallinen kulttuuri näkyy ennen kaikkea kielessä. Alkuperäisyys ja aitous kiinnostaa edelleen ympäri maailman, mutta nykyään sitä voidaan reflektoida enemmän myös paikalliskulttuureihin. (Sykäri ym. 2019, 18–19.)

Suomalainen hiphop-tutkimus on saanut alkunsa 1980-luvun lopun nuorisotutkimuksesta, jolloin tutkittiin enemmän esimerkiksi breakdancea ja graffiteja. Hiphop-tutkimus Suomessa on kasvanut viime vuosina merkittävästi. Tutkimus tarkastelee kulttuurisia ilmiöitä ja merkityksiä, joten sillä on yhteiskunnallisesti merkittävä asema erityisesti

kulttuurintutkimuksen kentällä. Erilaisia kandidaatin- ja maisterin opinnäytteitä hiphopiin liittyen on tehty runsaasti. (Sykäri ym. 2019, 20.) Westinen (2014) ja Rantakallio (2019) ovat myös väitöskirjoissaan käsitelleet hiphop-kulttuuria ja erityisesti rap-musiikkia. Suomalainen hiphop-tutkimus on esillä myös erilaisissa tieteellisissä artikkeleissa sekä populaarien julkaisujen muodossa (Sykäri ym. 2019, 21).

3.2 Maskuliinisuus ja hiphop

Yhdysvaltalaisen rap-musiikin niin sanotut aitousargumentit eivät ole suoraan sovellettavissa Suomen kontekstiin, sillä esimerkiksi poliittiset olot, väestörakenne ja yhteiskunta eroavat toisistaan merkittävästi (Westinen & Rantakallio 2019, 130). Rap-artisti Julma Henrin mukaan yhdysvaltalainen autenttisuusiideologia on sekä kielellisesti että ajallisesti kaukainen, eikä sitä edes tarvitse sovittaa suomalaiseen rap-kontekstiin (Westinen & Rantakallio 2019, 144). Sen sijaan suomirapin aitouteen liittyy enemmän omien ja paikallisten kokemusten välittäminen sekä maskuliinisuuden korostaminen. (Westinen & Rantakallio 2019, 130). Rap-autenttisuuteen liittyy olennaisesti myös itselleen aitona pysyminen, jolla tarkoitetaan sitä, että artistin tulee seistä tekemänsä musiikin takana. Itselleen aitona pysymisen voidaan nähdä olevan osa jatkumoa, jonka toisessa päässä on valtavirtatrendit ja niiden seuraaminen. (Westinen & Rantakallio 2019, 136.)

Perkkiön mukaan (2003, 182) hevimusiikissa pätee selvät sukupuoliroolit, joiden mukaan mies on hallitseva ja aktiivinen subjekti, nainen puolestaan toimii enemmän ihailijan, muusan tai rakastajattaren tehtävissä. Tällaiset sukupuoliroolit ovat herkästi yhdistettävissä myös rap-musiikkiin. Miika Pesson ja Deogracias Masomin käymässä keskustelussa puhutaan rap-kentän miehistä ja maskuliinisuudesta. Heidän mukaan rap-kuvastossa esiintyy tietynlaista hypermaskuliinisuutta; miehet ovat pitkälti supermiehekkäitä ja naiset lähinnä rekvisiittaa. Rapin maskuliinisuuteen on yhdistettävissä myös empatian puute ja tietynlainen kovuus. (Masomi & Pessa 2021, 98–99).

Maskuliinisuutta määritellään sen suhteesta feminiinisyyteen sekä toisiin maskuliinuuksiin. Maskuliinisuuden ja feminiinisuuden välillä tulee olla selkeät erot, mutta miesten tulee löytää

paikkansa miesten välisessä hierarkiassa kamppailemalla toisten miesten kanssa. (Jokinen 2003, 15.) Rapin kentällä hierarkiaa voidaan muodostaa esimerkiksi rap battleilla, joissa kaksi räppäriä kilpailee toisiaan vastaan. Keskeistä on improvisoidut riimit, toisen tyylyttämisen ja yleisön puolelleen voittaminen. Improvisoinnin avulla mitataan lahjakkuutta, tilannetajua ja verbaalisuutta. Battlen voittaja on todistanut olevansa parempi räppäämään. (Rautio 2015.) Miehet kaipaavat toisten miesten kunnioitusta ja hyväksyntää, josta rap-kulttuurissa rap battle toimii hyvänä esimerkkinä. Maskuliinisuus voi määrittyä myös homososiaalisten suhteiden kautta ja sisältää veljellisen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vain miehistä koostuvia porukoita, jossa miehistä yhteenkuuluvuutta juhlistetaan ja korostetaan. Homososiaalisuuteen liittyy kuitenkin myös homofobiaa, joka tässä yhteydessä voi tarkoittaa esimerkiksi pelkoa siitä, että toiset paljastavat heidän ei-maskuliinisen olemuksensa. (Jokinen 2003, 15–16).

Maskuliinisuutta korostavasta rap-artistista voidaan yhtenä esimerkkinä pitää jyvaskyläläistä Gettomasaa (oik. Aleksi Lehikoinen). Ylen haastattelussa artisti kertookin rap-tyylinsä olevan erittäin maskuliininen (Vedenpää 2019), ja monet artistin kappaleet puhuvatkin tämän puolesta. Useiden kappaleiden aiheet liittyvät autoihin, naisiin, rahaan ja omaan kovalla työllä ansaittuun statukseen. Varsinkin statukseen liittyy olennaisesti myös Gettomasaan liitetty titteli ”Chosen one”. Haastattelussa Gettomasa myös kertoo olevansa luonteeltaan vahva kilpailija, ja myös rapin kentällä hän haluaa olla paras (Vedenpää 2019). Jokisen (2000, 209–210) mukaan maskuliinisuuteen liittyykin voimakas vallan- ja kilpailunhalu.

4 MIESKUVA LAURI HAAVIN ALBUMISSA *AINO*

Lauri Haav julkaisi lokakuussa 2023 kolmannen albuminsa, *Ainon*. Tuotannosta vastaavat pääasiassa kolme jyväskyläläistä, tuottajat Aaro630, Ruuben sekä artisti itse. Albumi sisältää 12 kappaletta, joista neljää käsittelen tarkemmin tässä tutkielmassa. Haav kertoo Klangin (2023) haastattelussa albumin olevan puhtaasti erolevy, joka jakautuu eroprosessia mukaillen kahtia. Kappaleissa käydään kattavasti läpi niin eron eri vaiheita kuin myös sen hyviä ja huonoja puolia. Useissa haastatteluissa artistilta on kysytty, kuka on Aino, josta albumi on saanut nimensä. Esimerkiksi MTV:n (2023) haastattelussa artisti toteaa *Ainon* olevan henkilö, mutta toisaalta se kuvastaa myös kokonaista elämänvaihetta, jossa henkilö on ollut vahvasti läsnä.

Artisti itse on kuvaillut albumiaan käyttäen sanoja kaunotar ja hirviö, viittaamaan eroon ja sen osapuoliin, joiden roolit saattavat vaihdella. Toisaalta kaunotar ja hirviö kuvastavat myös albumin kahtiajakoa. Tarkkaa rajanvetoa kappaleista ei voi tehdä, mutta artistin mukaan albumin alkupuoli on enemmän luotu hirviöasetelmaan ja loppupuoli sen sijaan kaunottaren. (Havukainen 2023). On kuitenkin huomattava myös roolien osittainen yhdistyminen.

Kappaleiden analyysi pohjautuu nimenomaan niiden lyriikkaan, eikä muiden musiikkiin liittyvien ominaisuuksien analysointi ole tässä tutkielmassa relevanttia. Lauri Haavin (Havukainen 2023) mukaan albumi vaatii aina tietyt tapahtumat, niiden elämisen ja lopuksi kaiken prosessoimisen. Vaikka artistina esiintyvän Lauri Haaviston henkilökohtaiset kokemukset ovat oletettavasti kappaleiden synnyn taustalla, ei kuitenkaan tutkielmassa analysoitavana ole Haavisto, vaan enemmänkin Haaviston lyyrisen minän Lauri Haavin kautta luotu mieskuva.

4.1 Aino

Albumin nimikkokappale *Aino* julkaistiin Youtubessa jo joulukuussa 2022, mutta muihin musiikkipalveluihin se julkaistiin tuplasinglenä tammikuussa 2023 yhdessä *Yks pullo*-kappaleen kanssa. Kappale antoi väläyksen tulevasta *Aino*-albumista, jonka myötä osattiin odottaa edelliseen, vuonna 2022 julkaistuun *Se viimeinen kesä*-albumiin verrattuna Haaville ominaisempaa rap-tyyliä (Havukainen 2022).

Tutkielman otsikkoon liitetty lainaus ”venaa, pakko laittaa tää rakkaushomma hetkeks mutelle” on kappaleen introssa esiintyvä säe. Jokisen (2000, 210) mukaan länsimaisen kulttuurin miesideaaliin kuuluu vakaa ja järkkymätön luonne, joka ilmenee erityisesti päättäväisyytenä ja rationaalisuutena. Puhujan ajatus rakkauteen liittyvien seikkojen hetkellisestä hiljentämisestä kertoo päättäväisestä luonteesta. Ajatuksella voi olla viitteitä myös esimerkiksi siihen, kuinka artisti on pyrkinyt tekemään urastaan ensimmäisen prioriteettinsa. Tämä voidaan yhdistää myös Jokisen (2000, 210) esittelemän miesideaalin taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen menestymiseen. Artistin diskografia huomioon ottaen, tällä voidaan nähdä olevan viitteitä myös edelliseen *Se viimeinen kesä* (2022) -albumiin, jolla käsitellään enemmän herkempiä kasvuun ja rakkauteen liittyviä teemoja.

Miehiseksi voidaan käsittää esimerkiksi vallanhalu, kovuus ja korostunut kilpailunhalu sekä fyysinen voimakkuus ja kyky puolustaa itseään (Jokinen 2000, 209–210). Samat piirteet ilmenevät tyypillisesti myös rap-musiikissa ja esiintyvätkin myös tämän kappaleen kertosäkeessä sekä ensimmäisessä säkeistössä:

Mä koitan tehdä tässä historiaa veli
enkä tosiaan ny ehi alkaa leikkii mitää gangstaa
en ala ottaa matsii netis
mut jos haluat voidaan esim. käydä salil vähä vääntää

—
Pakko alkaa näitä opettamaan kuka se isi oli
mee nyt poika kotiin siitä kasvamaan
annoin tänä vuonna ihan liikaa, mut ens vuon en anna paskaakaan

Salilla väätäminen sen sijaan, että kävisi jonkinlaista epäsuoraa kamppailua, korostaa miehistä fyysisyyttä ja kilpailunhalua. Maskuliinisuuden määrittelyyn liittyy myös hierarkia, jossa miesten tulee ansaita paikkansa kamppailemalla muita miehiä vastaan. (Jokinen 2003, 15). Miesten välisestä kilpailusta kieltäytyminen nähdään herkästi ei-heteromiesmäisenä (Jokinen 1999, 22). Molemmat lainaukset antavat viitteitä myös siitä, että tarkoituksena on nimenomaan näyttää oma paikkansa hierarkiassa. Åbergin ja Rinta-Pollarin mukaan (2023) myös isäksi kutsumisella on viittaus perinteisiin heteroseksuaalisiin valta-asemiin, jolla myös korostetaan omaa maskuliinisuutta ja hierarkkista asemaa. Opettamiseen liittyvä säe kertoo myös rap-musiikkiin liittyvästä autenttisuudesta, joka tässä yhteydessä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei nuoremmat tiedä vielä tarpeeksi. Hierarkiaan ja oman maskuliinisuutensa näyttämiseen viittaa myös toinen säkeistö, joka korostaa puhujan omaa asemaa verrattuna muihin.

Mä voin laulaa suomirockia uskottavasti
mä voin räppää lempiräppäriäs paremmin
voin olla sulle pelkkä herkkä runopoika
mut samaan aikaan pelkät mun kaa duetoida, mut koita

Haav on tunnettu siitä, että liikkuu sulavasti eri genrejen välillä. Samassa säkeistössä on myös säe ”mä oon luonu yhen genren tänne”, jolla viitataan siihen, että Haav on onnistunut luomaan täysin omanlaisensa genren, joka yhdistelee piirteitä muista perinteisistä musiikkigenreistä. Rap-kentälle ei perinteisesti kuulu herkkyyys ja tunteellisuus, vaan siihen liitetään enemmän hegemoniseen maskuliinisuuteen yhdistettyjä piirteitä. Tässä yhteydessä Haav nimenomaan toimii esimerkkinä siitä, että rapin maailmaan mahtuu muitakin maskuliinisuuksia. Säkeiden voidaan katsoa kohdistuvan epäilijöille ja vähätelijöille.

Jos et sä hiffaa meidän eroo, mä voin kertoo
sä oot korvattavissa
eikä mua kiinnosta sun liksa taikka miten paljon sniffaat
ihan sama mulle

Huumeet ovat tuttu teema kotimaisten artistien sanoituksissa (Åberg & Rinta-Pollari 2023), mutta tässä yhteydessä puhuja kritisoi sekä huumeiden käyttöä että toista yleistä rap-musiikin teemaa, rahaa. Sniffaamisella viitataan usein esimerkiksi kokaiinin käyttöön, josta puhutaan useilla rap-kappaleilla yleensä varsin glamoroidusti ja jopa sellaiseen sävyyn, että huumeiden käyttö lisäisi maskuliinisuutta. Tähän voidaan yhdistää myös miehuuskokeet, joilla ansaitaan ja joiden avulla todistetaan omaa kulttuurista maskuliinisuutta (Jokinen 2000, 68). Jokisen (2000, 68) mukaan tehtävät voivat vaihdella, mutta keskeistä on, että miehen fyysinen tai henkinen hyvinvointi joutuu suorituksessa vaaraan, tällä voidaan todistaa miehen maskuliinista kuntoa. Päihteiden käyttö voidaan hyvin nähdä myös eräänlaisena miehuuskokeena, sillä runsaalla päihteidenkäytöllä on merkittävä vaikutus niin fyysiseen kuin henkiseen hyvinvointiin. Tässä sen sijaan puhuja viittaakin siihen, ettei sillä ole hänelle mitään merkitystä, vaan maskuliinisuutta ja rap-autenttisuutta määrittelevät muut tekijät.

4.2 Onks mitään parempaa

Samoin kuin kappaleessa *Aino*, myös tässä kappaleessa puhuja osoittaa oman paikkansa hierarkiassa. Seuraavissa säkeissä puhuja antaa tietoisesti tilaa muille, kuitenkin selkeästi osoittaen sen, että tilanne tulee pian muuttumaan.

Kyl mä kuulen kuinka teiän kellot tikittää,
teil on viel hetki, mut sen hetken jälkeen tulee teiän hetki vittuun kipittää

Ne, joihin säkeissä viitataan, lienee muita, jo pidempään uraa tehneitä rap-artistejä, joiden olisi pian aika luopua paikoistaan rap-kentällä. Kenties puhuja osoittaa tällä myös oman läpimurtonsa olevan tuloillaan. Aluksi osin hienovaraiselta vaikuttavan käskyn kunnioittava sävy rapisee ”vittuun kipittämisen” kohdalla. Kaiken kaikkiaan puhuja vaatii tilaa rap-kentän uudistumiselle. Rap-kentällä voidaan nähdä olevan jatkuvaa kamppailua tietynlaisesta maskuliinisesta asemasta. Tähän maskuliiniseen asemaan vaikuttaa hegemonisen maskuliinisuuden miesideaaliin liittyvät valta ja menestys (Jokinen 2000, 217). Puhujan käskyttäminen voi liittyä myös oletettuun valta-asemaan.

Tää viime vuosi oli kreisi

ja sitä edellinen niin ku veitsi
joo se viilti mut kahtii

Viime vuodella puhuja viitanee kuluneeseen albumia edeltäneeseen vuoteen 2023, joka on ollut merkittävä Lauri Haavin läpimurron ja menestyksen kannalta. Sitä edellisellä vuodella viitataan vuoteen 2022, joka oli esimerkiksi artistin diskografiaan nähden erilainen. *Se viimeinen kesä* (2022) -albumi voidaan nähdä vähemmän rap-painotteisena niin teemoiltaan kuin myös musiikilliselta tyyliltään. Tuoreemmalta albumilta on löydettävissä enemmän hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyviä merkkejä, vanhempi sen sijaan korostaa herkkyyttä ja rakkautta. Vaikka vuoden 2022 albumia ei tässä tutkielmassa sen tarkemmin analysoida, albumit yhdessä kuitenkin representoivat tiettyä maskuliinisuutta ja miehen mallia, jossa yhdistyvät sekä herrasmies että saman miehen korostetun maskuliininen puoli. Jokisen (2000, 122) mukaan länsimaisessa kulttuurissa kahtia haljennut mies voidaan nähdä elinvoimaisena. Samoja kahtiajaon piirteitä voidaan nähdä myös *Aino*-albumin kokonaiskuvassa.

Mä oon jo menny läpi helvetin
ja meen vaik sinne takas, jos se on ainut tapa miten pidän henkeni

Omiin päämääriin liittyy työnteko, joka voi olla eräs maskuliinisuuden mittari. Työhön liittyy usein kova riskinotto, jopa oman terveyden uhalla. Ulkoiset uhat voivat kohdistua esimerkiksi omaan mieheyteen ja sen menettämiseen, mikä tarkoittaa autonomian ja sosiaalisen aseman horjumista tai menettämistä. Ansiokkaasta ja kovasta työstä tuloksena on selviytyminen ja palkinnoksi saa kunniaa. (Jokinen 2000, 212). Miesideaaliin liittyvä itsensä puolustaminen ja jääräpäisyys korostuvat työnteossa. Omien päämäärien ajaminen vaatii vallan- ja voimankäytön oppimista ja sen käyttämistä. Miehet pelkäävät olevansa heikkoja suhteessa toisiin miehiin, joten esimerkiksi tunteiden näyttämisestä pitäydytään sen viitatessa usein heikkouteen ja feminiinisyteen. (Jokinen 2000, 34).

Nainen, mä myönnän muhun sattuu
mut kiitos, että sain kokee mitä olla rakastunu
sä voit pistää tulee mulle laskun täst levyst
koska ilman sua nää tekstit ei ois tapahtunu

Kappaleen ensimmäisen säkeistön lopussa on havaittavissa osin ristiriitaista maskuliinisuutta. Puhuja myöntää oman haavoittuvaisuutensa, ja ilmaisee hyvin selkeästi, miten ero on vaikuttanut häneen. Puhuja kokee kuitenkin kiitollisuutta siitä, että on saanut kokea, millaista on olla rakastunut. Tunteiden hallinta on olennainen osa hegemonista maskuliinisuutta, ja ilmaistuaan tunteensa, puhuja rikkoo sitä. Ilman toista ihmistä ja tapahtunutta eroa tekstejä ei olisi syntynyt, joten ero ja sydänsurut nähdään tässä toisaalta hyvänä asiana, ehkä jopa menestyksen edellytyksenä. Laskuttamiseen kehottaminen voidaan nähdä siten, että toinen osapuoli saisi ikään kuin provisiota osallisuudestaan albumin syntymiseen, joka puhuu tunteikkuuden kääntymisestä rationaalisempaan suuntaan. Ikään kuin rakkaudella ja varsinkin sen päättyemisellä tehtäisiin bisnestä.

Mä ja mun koirat tänään vapaalla
Ei takuita et mitä tapahtumaan tulee

Lauri Haavin ympärille rakennettuun brändiin liittyy monessakin mielessä koirat. Artistiin kytkeytyvänä logona nähdään usein Dobermann-koira, joka esiintyy myös artistin omassa vaatebrändissä. ”Mä ja mun koirat” -viittauksella voidaan tässä yhteydessä tarkoittaa Haavia ja tämän lähipiiriin kuuluvia henkilöitä. Maskuliinisuutta voidaankin määritellä myös homososiaalisten suhteiden kautta, jotka sisältävät veljellistä yhteenkuuluvuutta. Homososiaalisissa ryhmissä oma maskuliinisuus tyypillisesti vahvistuu. Miesten on näytettävä, että kykenevät saamaan naisia heterokumppaneiksi, kuitenkin niin, ettei aseta naista miespuolisten ystäviensä edelle (Jokinen 2000, 224).

Hegemoniseen maskuliinisuuteen yhdistetään usein hallitsevuus, fyysisyys ja tunteiden kontrollointi (Peltola 2020, 67). Molemmat edellä käsitellyt kappaleet toistavat hegemonista maskuliinisuutta, mutta tietyin poikkeuksin myös rikkovat sitä.

4.3 Yks pullo

Yks pullo-kappaleen mieskuvassa on selkeitä ristiriitoja. Ensimmäinen ristiriita voidaan yhdistää päihteisiin ja ongelmakäyttäytymiseen. Kappaleen nimikin antaa viitteitä siitä, että merkittävänä teemana on päihteet ja tässä yhteydessä nimenomaan alkoholi.

Mä tilaan vielä yhen pullon
vaikkei varmaan kannattais
hävitän mun omatunnon
mut nyt on lauantai
mietin mikä vittu mul on
ku taas samaa baarii meen
mut ku sä et enää mun oo
ei mua kukaan tarvitse

Aino-kappaleessa päihteisiin suhtauduttiin kriittisesti, tässä sen sijaan päihteet vaikuttavan olevan pakokeino pois omista ajatuksista. Tilanne voidaan yhdistää eron jälkeiseen aikaan ”mut ku sä et enää mun oo”-säkeen takia. Miesideaali odottaa miehen luonteelta järkkymättömyyttä, rationaalisuutta ja kriisitilanteiden hallintaa (Jokinen 2000, 210). Kappaleesta kuitenkin kumpuaa se, että eron jälkeinen tilanne ei ole hallittavissa, vaan sen käsittelyn sijasta turvaudutaan alkoholiin, jolla voi hetkellisesti unohtaa käsillä olevan tilanteen. Sallamaan (1998, 182) mukaan mies ei osaa puhua tunteistaan ja rakkauden kriiseissä jää usein ilman sellaista ystävää, kenen kanssa asiaa voisi puida, tällöin on helppo turvautua päihteisiin. Puhuja perustelee itselleen, miksi alkoholiin on järkevää turvautua. Toisaalta puhuja myös tiedostaa alkoholiin liittyvän ongelmakäytöksen ja ymmärtää sen olevan hetkellistä hyvinolontunteen etsimistä: ”tää on vaa hetken huumaa, joka hetken kestää, turha koittaa estää, ei oo mitää ehkä, nyt on pakko mennä”. Rationaalisuus toimiikin tässä yhteydessä molempiin suuntiin, sekä niin, että tiedostaa tilanteen ja omat heikkoutensa, mutta kuitenkin myös niin, että pystyy perustelemaan toimintaansa järkevästi.

Mut eihän kukaan saa mua tuntee
niiku sä sait mut tuntee sillo
--
Mut ehkä jatkot meikän hotellil voi viedä mut jonnekki
missä mun ei tarvii enää miettii sua
ku sain mun mukaan jonku, joka pystyy paikkaa sua

Toinen ristiriita liittyy enemmän eroprosessissa koettuihin tunteisiin. Puhuja kokee, että vastaavanlaista suhdetta on miltei mahdotonta löytää. Jälkimmäisissä säkeissä paikkaaja on löytynyt, mutta oleellista on, että kyseessä on vain hetkellinen tilanne. Kenties hotellijatkojen

jälkeen paikka on jälleen auki, kunnes se taas tilapäisesti paikataan. Aiempaa henkilöä ja suhdetta on kuitenkin hankala korvata. Tunteiden ilmaisu ja niiden läpikäyminen antavat viitteitä hegemoniselle maskuliinisuudelle olevista vaihtoehtoisista maskuliinisuuksista, joihin mahtuu ja kuuluu tunteet. Peltolan (2020, 78) mukaan tunteista ja ajatuksista puhuminen mielletään feminiiniseksi ja maskuliinisuudella voidaan kokea olevan jännitteinen asema niiden suhteen. Tämä voidaan tulkita suureksi riskitekijäksi miesten ja poikien hyvinvoinnille. Sekä poika- että miesporukoissa maskuliinisuuden normi on yhä se, ettei tunteista juuri puhuta.

4.4 Rakkauteen

Rakkauteen on albumin riipaisevin rakkauslaulu. Kappaleen alussa puhuja pohtii omia virheitään, jolla on ollut vaikutusta suhteen päättymiseen. Klangin (Havukainen 2023) haastattelussa Haav kertoo, että aiheiden prosessointi albumia varten on kestänyt vuoden tai pari. Voidaankin olettaa, että läsnäolon puute ja etääntyminen ”tän kaiken keskel” viittaavat Haavin menestyksekkäisiin vuosiin, jotka ovat vieneet merkittävästi aikaa.

Mut miks sä tuhosit
mut palasiks
niin ettei mua ees tunnista
mä sua rakastin
säkin sanoit niin
mut olikse niin kummiskaan

Kertosäkeessä puhuja tunnustaa rakastaneensa, mutta kyseenalaistaa toisen osoittaman rakkauden. Lukijalle ei kerrota, miten toinen osapuoli on saanut puhujan tuhottua tunnistamattomaksi. Taustalla olevat syyt eivät kuitenkaan tässä yhteydessä ole olennaisia, vaan se, miten puhuja sanoittaa omia tunteitaan. Rakkauden ja eron myötä puhujan identiteetti tuntuu olevan kadoksissa. Tunteet ja yksilön kyky tunnistaa niitä nähdään feminiinisinä, jonka seurauksena miesten kokemat tunteet ymmärretään liittyvän miesten naiselliseen puoleen. Nainen on tunneihminen ja mies järki-ihminen. Maskuliinisuus ja feminiinisyys tulisi nähdä huomattavasti laajempana, kuin miltä ne kulttuuristen stereotyyppien kautta näkyvät.

Tunteiden näyttämisen ei kuuluisi näkyä feminiinisenä, vaan sen tulisi olla oma osansa maskuliinisuutta. (Jokinen 2000, 207).

Hei anteeks, kun en kuunnellu sua
tai auttanu sua
sä aina tahdoit kuunnella mua
ja auttaa mua

Haav on rap-kentällä melko poikkeuksellinen puhuessaan tunteista, heikkouksistaan ja virheistään (kuten yllä) kuitenkin säilyttäen maskuliinisuutensa. Suomalaisen musiikin, erityisesti iskelmälyriikan kohdalla on todettu, että menetetyistä rakkaudesta on helpompi kirjoittaa kuin ajankohtaisesti koetusta rakkaudesta (Sallamaa 1998, 200). Parhaimmat miehiset rakkausrunotkin käsittelevät tunteita ja niiden merkitystä sekä avoimuutta puolin ja toisin (Sallamaa 1998, 201), niin myös tämä omassa luokassaan.

Homososiaalisuuden käsitteeseen liittyy se, että miehet pelkäävät toisten miesten paljastavan heidän todellisen ei-maskuliinisen olemuksensa (Jokinen 2003, 16). Tässä yhteydessä Haav toimii omalla tavallaan hyvinkin rationaalisesti ja paljastaa itse ei-maskuliinisenä nähdyn olemuksensa. Tällöin ei tarvitse kokea pelkoa siitä, että muut voisivat esimerkiksi hyötyä sen paljastamisesta. Haav onkin kääntänyt maskuliinisen herkkyytensä edukseen.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkielmassani tutkin Lauri Haavin *Aino* (2023) -albumin mieskuvaa. Oletuksenani oli, että albumissa luotu mieskuva eli maskuliinisuuden representaatio poikkeaa tai on ristiriitainen länsimaisen kulttuurin tyypilliseen mieskuvaan nähden. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, millainen mieskuva albumissa luodaan. Sen sijaan, että olisin analysoinut koko albumin kappaleita, rajasin aineiston neljään kappaleeseen, jotka mielestäni vastasivat parhaiten tutkimuskysymykseeni. Keskeisimpänä huomiona oli oletukseni toteutuminen, eli mieskuvan poikkeavuus länsimaisen kulttuurin tyypillisestä mieskuvasta.

Toisena tutkimuskysymyksenä tutkielmassani oli, miten maskuliinisuuden representaatiot rikkovat tai toistavat hegemonista maskuliinisuutta. Hegemoninen maskuliinisuus yhdistetään länsimaiseen miesideaaliin, mutta olennaisesti myös rap-kulttuuriin. Tekemäni analyysin tuloksena huomasin, että albumissa luotu mieskuva osin toistaa hegemonista maskuliinisuutta liittyen erityisesti rap-kulttuurin tyypilliseen tematiikkaan. Merkittävää oli kuitenkin hegemonisen maskuliinisuuden voimakas rikkoutuminen albumin useammassa kohdassa. Albumin mieskuva onkin poikkeava erityisesti rap-kulttuurissa, mutta myös suuremmassa mittakaavassa. Peltolan (2020, 65–66) mukaan tietyt maskuliinisuuden määreet vähentävät poikien ja miesten itseilmaisun mahdollisuuksia ja esimerkiksi heikkouksien, riippuvuuksien ja tunteiden ilmaisemisen koetaan vaikeaksi. Masomin ja Pesson (2021) dialogissa esiin tuodaan myös se, miten tärkeää on, että rap-kulttuurissa on vastareaktioita hypermaskuliinisuudelle. Vaikka Haavin albumissa on nähtävillä rapille tyypillisiä hegemonisen maskuliinisuuden toisintoja, on vastavuoroisesti virkistävää ja kaikin puolin tärkeää, että albumi antaa myös hegemonisen maskuliinisuuden rikkoutumiselle paljon tilaa.

Analyysini metodina lähiluvun tekstianalyysi toimi hyvin. Aineiston rajaus osoittautui toisaalta haastavaksi, sillä muitakin albumin kappaleita ja niiden lyriikoita olisi voinut hyvin käyttää tässä tutkielmassa. Lähiluvun avulla rajatun aineiston läpikäynti oli kuitenkin suhteellisen mutkatonta. Analyysin olisi voinut toteuttaa myös niin, ettei olisi peilannut aineistoa puhujana toimivan Lauri Haavin elämään, vaan keskittynyt enemmän pelkkään aineiston sisältöön.

Rantalainen on tutkinut maisterintutkielmassaan (2021) rap-artisti Paperi-T:n runokokoelman *post-alfan* (2016) maskuliinisuuden representaatioita. Tutkielmassaan Rantalainen osoitti, että kokoelma tuottaa osin ristiriitaisia representaatioita maskuliinisuudesta, erityisenä huomiona oli kuitenkin hegemonisen maskuliinisuuden rikkoutuminen. Rantalaisen tutkimus tuo esille sen, miten monipuolista ja osin kompleksista maskuliinisuus ja miehenä oleminen ovat nyky-yhteiskunnassa. Samoin kuin Rantalaisen tutkielma, osoittaa oma tutkielmanikin sen, kuinka tärkeitä monipuoliset mieskuvat ovat. Vallalla olevat länsimaisen maskuliinisuuden representaatiot ovat varsin kapeita, eikä miesten asema loppupeleissä ole helppo ja yksiselitteinen.

Tutkielmassani verrataan pieneltä osin Lauri Haavin vuoden 2022 albumia *Se viimeinen kesä*, uuteen *Aino* (2023) -albumiin. Näiden albumien ja ylipäänsä artistin muun tuotannon laajempi analyysi olisi mielenkiintoista, erityisesti sen vuoksi, että vuoden 2022 albumia pidettiin artistin rap-tausta huomioon ottaen hieman poikkeuksellisena.

LÄHTEET

- Butler, Judith 2006. *Hankala sukupuoli. (Gender Trouble. Feminism, and the Subversion of Identity, 1990.)* Suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus.
- Hall, Stuart 1997. *Representation: Cultural Representations & Signifying Practices*. Lontoo: SAGE Publications.
- Harju, Inkeri 2023. ”En tiedä näkykö se, mutta oon aika väsynyt” – Lauri Haav kertoo vuodestaan, joka vaatii paljon. Helsingin sanomat 19.12.2023. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000010003370.html>
- Havukainen, Aku 2023. ”Oon nyt kohdannu itteni kunnolla ekaa kertaa elämässä” – haastattelussa kolmosalbuminsa julkaissut Lauri Haav. Klangi 27.10.2023. <https://www.klangi.fi/uutiset/oon-nyt-kohdannu-itteni-kunnolla-ekaa-kertaa-elamassa-haastattelussa-kolmosalbuminsa-julkaissut-lauri-haav/>
- Havukainen, Aku 2022. ”Pakko laittaa hetkeks tää rakkaushomma mutelle” – Lauri Haav väläyttelee vanhaa tuttua genreä uudella singlellään. Klangi 26.12.2022. <https://www.klangi.fi/uutiset/pakko-laittaa-hetkeks-taa-rakkaushomma-mutelle-lauri-haav-valayttelee-vanhaa-tuttua-genrea-uudella-singlellaan/>
- Jokinen, Arto 2012. Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoliin*. Tampere: Vastapaino. 128–139
- Jokinen, Arto 2003. Miten miestä merkitään?: Johdanto maskuliinisuuden teoriaan ja kulttuuriseen tekstintutkimukseen. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.), *Yhdestä puusta: Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere: Tampere University Press. 7–31
- Jokinen, Arto 2000. *Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere: Tampere University Press.
- Jokinen, Arto 1999. Suomalainen miestutkimus- ja liike: muutoksen mahdollisuus? Teoksessa Jokinen, Arto. (toim.), *Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press. 15–51
- Jokinen, Arto 2003. Vallan syrjässä vaan ei sivussa. Teoksessa Jokinen, Arto. (toim.), *Yhdestä puusta: Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere: Tampere University Press. 238–246
- MTV 2023. Lauri Haav päätti tehdä läpimurtonsa tänä vuonna ja sai neljä Emma-ehdokkuutta – ensi vuonna on luvassa iso elämänmuutos. MTV uutiset 16.12.2023. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/lauri-haav-paatti-tehda-lapimurtonsa-tana-vuonna-ja-sai-nelja-emma-ehdokkuutta-ensi-vuonna-on-luvassa-iso-elamanmuutos/8838124#gs.3bs98w>

- Paasonen, Susanna 2012. Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula. (toim.). *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino. 39–49
- Peltola, Marja 2020. *Ristiriitainen maskuliinisuuskerronta ja tunteiden jakamisen mahdollisuudet poikien läheissuhteissa*. *Sociologia*, 57 (1), 65–81
<https://journal.fi/sociologia/article/view/124419/74579>
- Perkkiö, Heli. 2003. Kukkomunarockia ja virtuoosia: Hevi ja maskuliinisuus. Teoksessa Jokinen, Arto. (toim.), *Yhdestä puusta: Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere: Tampere University Press. 164–189
- Pesso, Miika & Masomi, Deogracias 2021. Herkkyyttä ja uhoa – muuttuva rap ja maskuliinisuus. Teoksessa Rantakallio, Inka & Strand, Heini. (toim.), *Kuka kuuluu? Kirjoituksia hiphopista ja feminismistä*. Helsinki: Kosmos. 89–107
- Pöysä, Jyrki 2010. Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Pöysä Jyrki, Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka. (toim.), *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. 331–360
- Quayle, Michael, Lindegger, Graham, Brittain, Kristy, Nabee Neesa & Cole, Charlene 2018. *Women's Ideals for Masculinity Across Social Contexts: Patriarchal Agentic Masculinity is Valued in Work, Family, and Romance but Communal Masculinity in Friendship*. *Sex Roles* 78, 52–66
- Rantakallio, Inka 2019. *New Spirituality, Atheism, and Authenticity in Finnish Underground Rap*. Väitöskirja. Turun yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/fe5e9d65-504e-4f9d-a2e6-3e2ee34b5b97/content>
- Rantalainen, Ella 2021. ”Älkää unohtako valkoista heteromiestä.” *Maskuliinisuuden representaatiot Paperi T:n esikoisrunokokoelmassa post-alfa* (2016). Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202106153742>
- Rautio, Samppa 2015. *Rap-battlessa ei ole pelisääntöjä – ”siellä on homoksi haukuttu jo vuosikausia”*. Yle 23.11.2015. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/11/23/rap-battlessa-ei-ole-pelisaantoja-siella-on-homoksi-haukuttu-jo-vuosikausia>
- Rose, Tricia 1994. *Black Noise: Rap Music and Black Culture in Contemporary America*. Connecticut: Wesleyan University Press.
- Rossi, Leena-Maija 2012. Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula. (toim.), *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino. 21–38
- Sallamaa, Kari 1998. Mies, rakkaus ja runous. Teoksessa Heikkinen, Vesa, Mantila, Harri & Varis, Markku. (toim.), *Tuppisuinen mies: Kirjoitelmia sukupuolesta, kielestä ja kulttuurista*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 181–202

Sykäri, Venla, Rantakallio, Inka, Westinen, E. & Cvetanović, Dragana 2019. *Hiphop Suomessa: Puheenvuoroja tutkijoilta ja tekijöiltä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Valavaara, Sara 2023. *Lauri Haaville jopa Emma-ehdokkuus oli pettymys: ”Tiedän pystyväni parempaan”*. Iltalehti 24.1.2023. <https://www.iltalehti.fi/musiikki/a/fe2ea86c-33fd-4a7b-a2e7-785d08f4e6cd#>

Vanha-Majamaa, Anton 2023. *Ibe on vuoden kuunnelluin artisti Suomen Spotifyssa, listoilla jälleen vähän naisia*. Yle 29.11.2023. <https://yle.fi/a/74-20062658>

Vedenpää, Ville 2019. MM-kultajuhlissa esiintynyt Gettomasa veti elämänsä keikan, vaikkei muista siitä juuri mitään: ”Iso kunnia mulle”. Yle 28.5.2019. <https://yle.fi/a/3-10806760>

Westinen, Elina & Rantakallio, Inka. (2019). ”Keep it real” – rap-artistien näkemyksiä autenttisuudesta. Teoksessa Sykäri, V., Rantakallio, I., Westinen, E. & Cvetanović, D. (toim.), *Hiphop Suomessa: Puheenvuoroja tutkijoilta ja tekijöiltä*. Nuorisotutkimusverkosto. 124–149

Westinen, Elina 2014. *The discursive construction of authenticity: resources, scales and polycentricity in Finnish hiphop culture*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5728-5>

Åberg, Erica & Rinta-Pollari, Alma 2023. *Maskuliinisuuden rakentamisesta ja rakentumisesta suomiräpissä*. Ilmiö 21.6.2023. <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/maskuliinisuus-rapissa/>

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Yle 2021. *Mist sä tuut?: Jyväskylä–JKL*. Dokumenttisarja. Yle Areena. <https://areena.yle.fi/1-50569848>

Lauri Haav 2022. *Se viimeinen kesä*. Digitaalinen albumi. PME Records.

AINEISTOLÄHTEET

Lauri Haav 2023. *Aino*. Digitaalinen albumi. PME Records.

Onks mitään parempaa 2023. Lyriikat: Aaro Virkkala, Lauri Haavisto, Robert Laukkanen. Tuotanto: Aaro630, Ruuben, Lauri Haav.

Lyriikat haettu osoitteesta: <https://genius.com/Lauri-haav-onks-mitaan-parempaa-lyrics>

Aino 2023. Lyriikat: Aaro Virkkala, Frank Shadrack, Lauri Haavisto, Robert Laukkanen, Santeri Kauppinen. Tuotanto: Lauri Haav, Ruuben, Fractious Frank, Aaro630, MD\$, MOZ, robawithit.

Lyriikat haettu osoitteesta: <https://genius.com/Lauri-haav-aino-lyrics>

Yks pullo 2023. Lyriikat: Aaro Virkkala, Lauri Haavisto, Robert Laukkanen. Tuotanto: Ruuben, Aaro630

Lyriikat haettu osoitteesta: <https://genius.com/albums/Lauri-haav/Yks-pullo-aino>

Rakkauteen 2023. Lyriikat: Aaro Virkkala, Lauri Haavisto, Robert Laukkanen. Tuotanto: Aaro630, Ruuben.

Lyriikat haettu osoitteesta: <https://genius.com/Lauri-haav-rakkauteen-lyrics>

